తూ చెప్పింది 'నన్ను మీరు పెళ్ళిచేసుకుంటేనే బతుకుతాను. లేకపోతే చచ్చిపోతాను' అని. నేను నిదానంగా అనేకసంగతులు చెప్పిచూశాను. మనస్సు మార్చడానికి ఎంతో ప్రయత్నించాను. కాని దేనికీ ఆపిల్ల ఒప్పుకోలేదు. ఒక్కటేమాట 'మీరునన్ను పెళ్ళి చేసుకుంటేనే బతుకుతాను. లేకపోతే నూతిలో పడిపోతాను' అని. నే నింకేమీ మాట్లాడలేదు. 'నీయిష్టం' అన్నాను. కన్నీటికళ్ళు చూడలేక ఆపిల్లకళ్ళు నా కండువాతో తుడిచాను. జానకి లేచి నిలబడింది. నామొహాన్ని ముద్దులు కురిపించి వెళ్ళిపోయింది.

వాళ్ళయింటిదగ్గిర చాలా అల్లరిజరిగిందిట. 'ఆయనకిచ్చి పెళ్ళిచేస్తేనే బతుకుతాను. లేకపోతే నూతిలో పడిపోతా' నని తండ్రితో నిశ్చయంగా చెప్పిందిట. తండ్రి నీయిష్టమన్నాడుట. తల్లిమాత్రం ఒప్పుగో లేదుట. కాని ఆమెకూడా చివరికి 'ఇది ఇంతపనీ చేసేమనిషే. మొండితనం చేస్తే లాభంలే'దని చెప్పి ఒప్పుకుందిట.

* * *

అదేయిదని చెప్పి నేను ప్రాణాలు నిలబెట్టుకున్నాను. అది పోయిన లోటుఏమీ కనబడనియ్యకుండా వుంది జానకి. అదేతిరిగి ఈరూపంలో వచ్చిందని నామనస్సుకు నమ్మకం కలిగింది. మాచంటిపిల్ల తనకు పుట్టినపిల్లే అని అందరితోనూ చెప్తూఉంటుందిట జానకి.

—టేకుమళ్ల కామేశ్వరరావు, బి. ఏ.

మాతృవధ

[ఏకాంకరూపకము]

సాయంసంధ్యాసమయము : నదీతీరప్రదేశము.

[వినిర్మలనదీజలము ప్రశాంతముగ పారుచుండును. ఒకచో గొందరు జలక్రీడలొనర్చుచున్నట్లగపడుచుండును. ముఖవర్చస్సులబట్టి వారు గంధర్వులభాతి యగపడుచుందురు. ఆ వీచుచున్న మలయశైలమందమారుతానికి ఒడ్డున పిల్లఅలలు లేస్తూ తీరాన్ని ముద్దుబెట్టుకుని తిరిగి పోతూవుంటాయి. సమీపాన్నే జామదగ్న్యాశ్రమముండును. ఆశ్రమాభిముఖంగా ఓక్షితలతరువుక్రింద జామదగ్ని పులితోలుపైన కూర్చునియుండును. దగ్గరగా కొమరులు నిల్చుని యుందురు. అనతిదూరాన్నే రేణుక యొకరాతిబండప్రక్కన కూర్చుని గిన్నె కడుగుచుండును.]

జామదగ్ని

(కంపితకంఠస్వరంలో) ఇదీ, నా ఆజ్ఞ...కోపానలంలో దహించుకుపోతూ యిచ్చిన నాఆజ్ఞ యిదీ. కనక, కోపోపశమనంకై యిచ్చిన నాయీయాజ్ఞను మీరు శిరసావహించి తీరాలి. ముమ్మాటికీ శిరసావహించాలి. లేకపోతే - అపర్యవసానం మీకే తెలుస్తుంది.

(ఎవరూమాట్లాడరు.)

జామదగ్ని

(కోపంతో) ఏవరూ మాట్లాడరుకదూ! ఎప్పుడూ లేని తిరస్కారభావం!...అవును. మాతకదా ఆనే హృద్బాధ. తమ్ము పెంచి పెద్దగాజేసిన తల్లిగదా అని ...ఒకప్పుడు తాము తప్పటడుగులు వేసుకుంటూ నదీతీరానికి సాయంసమయాలప్పుడు ఆడుకుందుకు వెళ్ళిపోయినప్పుడు ప్రేమాతిశయంవల్ల హృదయం కొట్టుకోవడంనుంచి వెతుక్కుంటూ ఆనదీతీరానికి చేరుకుని

రెండుచేతుల్లోనూ తీసుకుని తనహృదయానికి హత్తుకొన్న... ఒకప్పుడు, తాము పెంకితనంచేస్తే తన నయనాల్లో కోపాగ్నులు కురిపింప తాము రెండుచేతులూ మెడకు పెనవేసి రొమ్ముమీద శిరస్సు లానుకొని నవ్వుతూండడంనుంచి ఆకోపం అంతా మాయమైపోయి ఆనందబాష్పాలు రాల్చిన ఆ...జనయిత్రి - ఆ మహాపవిత్రదేవత - ఆదివ్యమూర్తి - ఆ తల్లికదా అని. ఆమె వుష్ణరక్తంలో ఖడ్గమును తడుపుటకు...మరి...ఆ రక్తంలో - ఆ ప్రేమపూరితరక్తంలో - ఆ...ప్రవిమలకీర్తి చంద్రికలు మెఱయు కవోష్ణరక్తంలో...మరి... మన సెందుకు ఒప్పుతుంది? ఒప్పదు. ఎన్నడూ ఒప్పదు. ఆమె విశాలహృదయకుహరంలో ప్రేమజ్యోతికి స్థానమున్నదని గ్రహించడంనుంచి, మరి-మనసొప్పదు. ఆమెహృదయం పవిత్రమైనది - ప్రేమమయము. అంచాతనే అటువంటి పనిని - అటువంటి ద్రోహపుపనిని - అటువంటి...మూర్ధమును - మూర్ధమును ఖండించి...

(అతనిహృదయం కొట్టుకుంటుంది వేగంగా. శరీరం కంపిస్తూంటుంది. కళ్ళలో నీళ్ళు మెఱుస్తాయి) అవును; బాగాగ్రహించారు. వాళ్ళు—ఆమె హృదయాన్ని బాగా గ్రహించారు. గ్రహించరూ మరి?...ఆమె రక్తంలోంచి—ఆమె పవిత్రరక్తంలోంచి—నిష్కలుషప్రేమరుచులు మెఱిసే ఆమె వుష్ణరక్తంలోంచి వచ్చినవాళ్ళు గ్రహించరూ మరి...అటువంటప్పుడు - యీ నాయాజ్ఞను - యీ నాకోపానలము విజృంభించడంనుంచి యిచ్చిన యాజ్ఞను - యీ తమతల్లి శిరస్సును - శిరస్సును...పవిత్రశిరస్సును - ఖండన (అతనికంఠంలో గద్గదిక) అన్యాయంగా ఖండన. ఛీ!- ఘోరపాపము. ఆమె హృదయము నిర్మలము. ఇటువంటి ఘోరమైన ఆజ్ఞ దురన్యాయము. తప్పే - నేనిచ్చిన ఆజ్ఞ తప్పే. ముమ్మాటికిని తప్పే. కాదూమరి...ఆమె- ఆ పవిత్రమూర్తి - ఆ, వారి మాతృదేవత - రేణుకకు యిటువంటి శిక్ష కూడదు. ఆమెను కళంకపరచినందులకు తిరిగి నాపైనే శిక్ష...(కొంతయోచించి) ఆఁ!- ఆఁ!- వెనుదిరుగుతున్నాను. ఆజ్ఞాపించిన శిక్షను తొలగిస్తున్నాను. నాహృదయంలో ప్రేమకు, జాలికి స్థానమిస్తున్నా. ఇవ్వకూడదు. నాహృదయం శిలాపూరితమవాలి-కర్కశశిలాపూరిత మవాలి. ఆమెవధను నేను, నాయీకండ్లతో జూడాలి. ఈయాజ్ఞకు అడ్డులేదింక ...(పుత్రులవంకదిరిగి)... అదుగో, యింకను యెవరును మాట్లాడరు. తిరస్కారభావమేయిది. ఒక్కడును నా యీ యాజ్ఞను శిరసావహించువారు లేరా?...ఆఁ!- ఆఁ!- పరశురాముడుకూడనా - ఒకప్పుడు నా విషయమై తన కవోష్ణరక్తాన్ని సైతము ధారధారలుగ ప్రవహింపజేసికొనవలసిన నా - పరశురాముడుగూడనా - నా ముద్దుల పరశుడుగూడనా.

(ఇంతలో పరశురాముడు తండ్రిదగ్గరకు వచ్చును. పచ్చటిరంగుగల శరీరము. పుష్టిగలవాడు. విశాలనేత్రములు. విస్ఫారితకపోలములు. చెవులకు కుండనములు ప్రేలాడుచుండును. జడలుగలజుట్టు. బాలతాపసిలాగున అగపడుతాడు. కుడిభుజముపై నొక పరశువుండును. తండ్రిగారికి నమస్కరించును.)

పరశురాముడు

ఇదుగో, మీరు ఆజ్ఞాపించిన ప్రకారం నేను వెడుతున్నా. వెళ్ళి, మీహృదయానికి శాంతిని చేకూరుస్తా. మీకు కోపోపశమనము గావిస్తా. మీకళ్ళకు పర్వముగ ఉండేట్టు-ఆ, నా మాతృమూర్తిని - ఆదివ్యదేవతను - ఆ స్త్రీరత్నమును, క్షణంలోపోయి శిక్షిస్తా. ఈపరశువును - యీ తళతళామెఱిసే - యీ, చాలా కాలం నుంచి ఉడుకురక్తంలో స్నానంచేయని పరశువును - కళంకభూయిష్టమని మీరుచూచిన యామూర్తియొక్క రక్తధారల్లో తడుపుతా. అప్పుడూ మీకు హృదయ శాంతి...

జామదగ్ని

తరువాత - ఆతుచ్ఛజీవులను...ఆ భీరులగు నీ సోదరులను వరుసగా...

పరశురాముడు

సెలవుతీసుకుంటా. (తనలో) వరుసగా - అబ్బ! మాతృమూర్తి మూర్ధమును - మూర్ధమును యీ పరశువు

చేత ఖండించి, తరువాత - అన్నదమ్ములను... అప్పు డుట తనకు మనశ్శాంతి...

(మెల్లగాపోయి రేణుకను సమీపిస్తాడు. దగ్గరగా నుంచుని కన్నీరుకారుస్తాడు. నోటమాటరాదు. హృదయం కొట్టుకుంటుంది. శరీరం ఆపాదమస్తకం కంపిస్తూంటుంది. భుజంమీద నున్న పరశువు క్రిందపడి పోతుంది. వెళ్లి 'తల్లీ' అంటూ ఆమె పాదాలమీద పడిపోయి భోరున ఏడుస్తాడు.

రేణుక

(ఆతురతతో) ఏంనాయనా? ఏం! ఏమొచ్చింది. ఎందు కిలా ఏడుస్తున్నావు. కారణంచెప్పు. మరేం భయంలేదులే. నాన్నగారేమేనా అన్నారా? నేనడుగుతానులే. చెప్పు.అలా కన్నీరు కారుస్తావెందుకు?(చిన్న పిల్లడులాగున బుజ్జగిస్తుంది.)

పరశురాముడు

(మాట్లాడబోతాడు కాని నోరాడదు. వెక్కి-వెక్కి ఏడుస్తూంటాడు. దుఃఖం ఆపుకోలేక ఆమె వొళ్లో తలదాచుకొని ఏడుస్తాడు.)

రేణుక

ఫరవాలేదులే. చెప్పు. నీకేమైనా ఆపదవస్తే నే నడ్డుపడతాను. నాప్రాణాణ్ణి అర్పిస్తాను... చెప్పు. భయం లేదులే.

పరశురాముడు

(గొంతు సవరించుకొని) తండ్రిగారి యాజ్ఞ!... కోపాగ్నిలో దహించుకుపోతూ యిచ్చిన తండ్రిగారి యాజ్ఞ!... వింటే హృదయాన్ని కలతపెడుతుంది చెప్పను - చెప్పలేను.

రేణుక

(ఉత్కర్షతో) ఏమిటీ! ఆజ్ఞా?... ఏమని?—ఏవరిని? చెప్పు - భయంలేదు. నేనువహిస్తా నాశిక్షను. ఏడవకుండా చెప్పు (ఓదారుస్తుంది)

పరశురాముడు

(గద్గదికతో) చెప్పలేను—ఆయాజ్ఞను చెప్పలేను. ...ఆయాజ్ఞప్రకారం నిన్ను శిక్షించాలి... నిన్ను-తప్పు చేసినందుకు కఠినంగా శిక్షించాలి. తండ్రిగారి యాజ్ఞ చొప్పున నిన్ను... పవిత్రమూర్తివైన నిన్ను - ఒకప్పుడు యీపాపిష్ఠజీవి తప్పటడుగులతో నదీతీరానికిపోయి ఇంటపాత్రము లానదీజలంలో పడవేసి, మట్టిలో ఆడుకుంటూన్నప్పుడు మెల్లగావచ్చి యీ చేసిన పాడుపనికి కోపాతిశయంచేత కండ్లెఱ్ఱజేసినప్పుడు రెండుచేతులా మెడకు పెనవేసి కిలకిలా నవ్వడంనుంచి ఆ కోపం అంతా మాయమైపోయి, ఆనందంచేత శిక్షించకుండా ముద్దు పెట్టుకొన్న ఆనిష్కలుషప్రేమహృదయాపగు నిన్ను - నిన్ను తప్పుచేసినందులకు తండ్రిగారి యాజ్ఞ ప్రకారం కఠినంగా - కఠినంగా శిక్షించాలి. ఈ మెఱుస్తూన్న - తళతళా మెఱుస్తూన్న నిశితపరశువును - నీ రక్తధారల్లో స్నానమాడించాలి. నిష్కలుషప్రేమరుచులు మెఱిసే నీరక్తధారల్లో నిర్దాక్షిణ్యంగా హృదయం లేదనుకొని, కాఠిన్యాన్ని వహించి, యీ పరశువుతో నీ పవిత్రశిరాన్ని—పూతపవిత్రశిరాన్నేం— ఖండించాలి (గట్టిగా ఏడుస్తాడు) నిర్దయతో ఖండించాలిట. అమ్మా! నేను ఎప్పుడూ అల్లాంటిపని చేయను. అల్లాంటిపనిని చేయ నెప్పుడూ. పవిత్రమూర్తివైన నిన్ను—సకలకష్టాలూపడి, కని, పెంచి పెద్దగా జేసిన నిన్ను ఎప్పుడేనా అలాంటి పరశువును ఎత్తి— ఎత్తి నీ శిరస్సును (అతడు తన రెండుచేతుల్లోనూ మొహాన్నిదాచుకుని ఏడుస్తాడు.)

రేణుక

ఏడవకు...తండ్రీ, ఏడవకు. గ్రహించాను నా తప్పును. తప్పుచేసేను గనక శిక్ష. అంచేత నేను అనుభవిస్తా. విచారమొద్దు. అంతేనా. ఒక్క—నాకేనా ఆశిక్ష?

పరశురాముడు

అంతేకాదుట—ఒక్క— అంతేకాదుట. వరుసగా తరువాత సోదరులందరినీ...(మరి నోటమాటరాదు)

రేణుక

పోనీ, నేను సిద్ధంగా ఉన్నాను. నన్ను శిక్షించు ...నేను అనుభవిస్తాను. కాని; - ఆ నాపుత్రుల్ని-నీ

సోదరులను మాత్రం రక్షించు. ఇదే నాకోరిక మరేమీ వద్దు. నాజీవప్రతిభాస్తమయసమయంలో నిన్ను అడిగే దీఒక్కటే. మనఃపూర్తిగా వేడుకొంటున్నాను.

పరశురాముడు

నేను పుత్రుడిని. నన్ను వేడుకోకూడదు. అయినా యిది తండ్రిగారి యాజ్ఞ. శిరసావహించి తీరాలి. లేకపోతే వీలులేదు. అంచాత, ఆలస్యం అయిపోతూంది. తండ్రిగారికి కోపంవస్తుంది. నిన్ను నేను శిక్షించలేను. ఇదుగో, యీపరశువు - యీ వాడైన పరశువు తీసుకొని, నా శిరస్సును ముందర ఖండించు. తర్వాత - నిన్ను నువ్వ చంపుకో...ఆలస్యంవద్దు...అలాగున చెయ్యవ్వూ?-పోనీ. లేనిధైర్యంతెచ్చుకుంటూ. భగవంతుణ్ణి శక్తినిమ్మంటూ. లేకపోతే - ఆలస్యం అవుతే తండ్రిగారికి కోపంవస్తుంది. ఇదుగో ఎత్తుతున్నాను పరశువును —యీ నిశితపరశువును. నీమూర్ధమును ఖండించాలి. శక్తిలేదు. పరశువును ఎత్తలేకున్నాను. పరాత్పరా? శక్తి నియ్యి. ఈ ఘోరపాపి తన మాతృదేవియొక్క శిరస్సును ఖరతరపరశువుతో ఖండించడానికి - శక్తిని చేకూర్చు. ఈ మాతృదేవిని - యీ స్త్రీరత్నమును - యీ తల్లిని - అదుగో, అప్పుడే నాహృదయంలో ప్రేమకు స్థానమిస్తున్నా. తప్పు. ఇవ్వకూడదు. (పరశువు నెత్తుతాడు) ఆఁ!- ఎత్తాను. శక్తి - శక్తికావాలి... అదుగో, ఆఁ! ఆఁ! - జై, శంకర్! (పరశువుతో ఆమె మెడను కొడ్తాడు. వెంటనే ఎఱ్ఱని రక్తధారలు. తనచేతులు రక్తసిక్తమౌతాయి, వికృతంగా కనపడుతుం దారక్తమయమైన ప్రదేశమంతా. చేతులు వణుకుతూంటాయి, పరశువును కొంచెందూరంగా పారేస్తాడు. చేతులమ్మట కారేరక్తాన్ని తుడుచుకుంటూ ఆ ప్రక్కన పడిపోతాడు.)

(కంపితకంఠస్వరంతో) భయాన్ని కలుగజేస్తుం దీదృశ్యం! ఉపద్రమైనభయాన్ని కలుగ జేస్తూంది. అవును; మరి—ఘోరపాపినై యీ నా మాతృమూర్తి శిరస్సును ఖండించా. మాతృభక్తిని వదలుకొని నిర్దాక్షిణ్యనిర్గ్రంథనమును జరిపివేశా. అవివేకినై జరిపివేశాను. జరిపితీరాలి. తండ్రిగారియాజ్ఞ కాబట్టి జరిపితీరాలి మహాద్రోహం చేశాను. దీనికి నాకైపైశిక్ష— అదుగో ఆ తళతళమెఱిసే పరశువే యీరక్తాన్ని చిమ్మించింది. ఆ పరశువే నా హృదయం లోతును కనిపెడుతుంది. ఇదుగో! (పరశువునుతీస్తాడు. రక్తసిక్తమై యుంటుంది. దాన్నిచూసి యించుకభయాన్ని వెలిబుచ్చుతాడు) ఈ పరశువు—నా రక్తధారల్తో తన దాహతృష్ణను తీర్చుకుంటుంది. ఇదుగో! (పరశువు నెత్తబోతాడు. ఇంతలో తండ్రి జామదగ్నిపిలుపు వినబడుతుంది. వెనుదిరిగి జూస్తాడు)

అదుగో, తండ్రిగారు పిలుస్తున్నారు. నే చేసిన కృత్యాన్ని చూశారు. అంచాత నాకేదో వరం ప్రసాదిద్దామనికాబోసు పిలుస్తున్నారు. అలాగే కనబడుతూంది. వెళతా. వెళ్ళి, నే నిటువంటి ఘోరకృత్యాన్ని చేసినందుకు నాకు మరణంప్రాప్తించునట్లు వరం యిమ్మంటూ. అఁహా-అదికాదు. అలాగవుతే లాభంలేదు. మంచి ఉపాయంతట్టింది. వెళ్ళి, మొదట్లఆ, నా సోదరులను శిక్షిస్తా. తర్వాత తండ్రిగారిని—అన్యాయంగా, యీ పరశువుతో యెవరి శిరమునైతే ఖండించానో, నిర్దయుడనై యీ గొడ్డలిని యెవరికవోష్ణరక్తంలో తడిపానో- ఆ, దివ్యదేవిని—నా మాతృమూర్తిని—నా పవిత్రజనయిత్రియైన రేణుకను, నా సోదరులను సజీవులనుగా జేయమని అడుగుతాను. ఇదుగో, యీ స్త్రీరత్నమునయనాల్లో కోమలస్మితరుచులు వెలుగుతున్నాయి. ఈమె వదనంలో వికసితభావాలు వెలయుచున్నాయి. పవిత్రచరిత—పూతపవిత్ర చరిత—అకలుషప్రేమహృదయ. అన్యాయముగా యీశిక్షకు పాలైంది. పాపిష్ఠజీవిని. కఠినకర్కశహృదయుడను. కాకపోతే యీ వికృతకృత్యాన్ని నెరవేర్చడానికీచేతులాడతాయా?

* * *

—చిట్టి సుందరరావు.